

Handläggare
Isabelle Wall
Telefon: 08-508 15 052

Till
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2020-11-17

Remiss om rutavdrag för äldre (SOU 2020:52)

Svar på remiss från kommunstyrelsen dnr KS 2020/1301

Förvaltningens förslag till beslut

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar följande:

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Slutbetänkandet av ”Rutavdrag för äldre” (SOU 2020:52) har skickats på remiss från kommunstyrelsen till bland annat Skarpnäcks stadsdelsförvaltning. Utredningens uppdrag har varit att behandla frågan om en särskild ordning för rutavdrag för äldre personer. Utredningen föreslår att en särskild ordning för rutavdrag för äldre personer lämpligast genomförs genom att rutavdraget kompletteras med tjänster som enbart äldre personer har rätt till. De tjänster som utredningen föreslår förväntas bli efterfrågade av äldre, men inte i högre grad än de tjänster som idag ger rätt till rutavdrag.

Sammanfattningsvis anser utredningen att det inte vore lämpligt att införa en särskild ordning för rutavdrag för äldre. Utredningen har inte heller kommit fram till att det finns något uttalat behov av en sådan ordning. Det finns däremot en viss efterfrågan på sådana tjänster som utredningen föreslår och effekterna av förslagen antas bli begränsade med ändå svagt positiva för både äldre och anhöriga.

Förvaltningen ser positivt på förslaget att utvidga rutavdraget med de kompletterande tjänster som nämns i utredningen.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 5 juni 2019 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att utreda utvidgningar av rutavdraget. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå hur rutavdraget kan utökas med vissa angivna tjänster, en höjning av taket för rutavdraget till 75 000 kronor samt en särskild ordning för rutavdraget för äldre personer. I slutbetänkandet analyseras behovet och lämpligheten av en särskild ordning för rutavdrag för äldre och förslag om en sådan ordning framläggs. Utredningen anser att en principiell inriktning för ett särskilt rutavdrag för äldre personer bör vara att det ska möta en eventuell efterfrågan på tjänster som går utöver det behov som den kommunala hemtjänsten ska tillgodose enligt socialtjänstlagen (2001:453).

Kommunstyrelsen har remitterat slutbetänkandet ”Rutavdrag för äldre” (SOU 2020:52) till stadsdelsnämnden för yttrande senast den 23 november 2020.

Ärendet har även remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens pensionärsråd.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för äldreomsorg och har behandlats i förvaltningsgrupp och pensionärsrådet 2020-11-12.

Ärendet

Utredningens uppdrag

Utredningen har haft i uppdrag att lämna lagförslag om en särskild ordning för rutavdrag för äldre personer. De förslag som lämnas ska enligt direktiven till utredningen, så långt som möjligt, utformas för att bidra till ökad efterfrågan på tjänster och därmed ökad sysselsättning hos personer med svag anknytning till arbetsmarknaden. Utredningen ska i sin analys, liksom vid utformningen av sina förslag, beakta de möjligheter som redan idag finns tillgängliga för äldre i form av offentligfinansierade insatser och tjänster som kommuner är ålagda att erbjuda med stöd av socialtjänstlagen.

Utredningens principiella överväganden

Utredningens uppdrag har varit omfattande och komplext, bland annat mot bakgrund av att det inte anges i utredningsdirektiven vad som motiverar särskilda regler för rutavdrag för äldre personer.

Utredningen har därför dragit upp ett antal principer som ett särskilt rutavdrag för äldre kan utformas efter. En principiell inriktning för ett särskilt rutavdrag för äldre personer bör vara att det ska möta en eventuell efterfrågan på tjänster som går utöver det behov som den kommunala hemtjänsten ska tillgodose enligt socialtjänstlagen. Ett rutavdrag för äldre personer bör vidare ansluta till den valfrihet som nuvarande rutavdrag innebär för den enskilde. Därmed bör rätten till rutavdrag för äldre inte vara beroende av att den enskilde har något specifikt behov. I stället bör möjligheten att använda det särskilda rutavdraget kopplas till att den enskilde uppnått en viss ålder.

Förslaget om ett rutavdrag för äldre ska inte påverka kommunernas åtaganden och skyldigheter i förhållande till sina äldre kommuninvånare enligt socialtjänstlagen eller andra lagar.

Utredningen menar att ett särskilt rutavdrag för äldre kan underlätta vardagen för anhöriga till äldre personer, vilka i dag gör insatser för äldre närstående. Ett annat motiv för ett särskilt rutavdrag för äldre är att det i viss mån skulle kunna bidra till att skjuta upp beslutet att gå i pension och sluta att förvärvsarbeta.

Slutligen bör ett rutavdrag för äldre ansluta till rutavdragets huvudsyfte och således utformas med syfte att påverka efterfrågan på vissa tjänster och ge enskilda incitament att köpa vissa hushållsarbeten på marknaden i stället för att utföra arbetet själva.

Utredningens förslag

Utifrån de principiella övervägandena föreslår utredningen att en särskild ordning för rutavdrag för äldre personer bör omfatta fler tjänster än nuvarande rutavdrag. En sådan ordning bör varken innefatta en högre subventionsgrad än i dag eller ett högre tak för maximal skattereduktion än vad som gäller för övriga rutavdrag.

Utredningen lämnar förslag på följande tjänster som, utifrån de principiella övervägandena, kan vara lämpliga att införa i en särskild ordning för rutavdrag för äldre:

- Sällskap, i bostad eller i samband med rekreation, nöjesarrangemang eller liknande aktiviteter utanför bostaden.
- Matlagning och bakning, avser tillredning av dagliga måltider till de som ingår i hushållet samt bakning för hushållets behov.
- Enklare tillsyn av bostaden vid hemmavaro, exempelvis ta hand om post, vattna blommor, vädra, spola kranar och likande uppgifter även när den äldre personen är hemma.

- Trädgårdsskötsel, avser bland annat plantering av blommor, träd och buskar samt plockning av bär och frukt.
- Rastning och passning av sällskapsdjur, avser enklare skötsel av hund, katt och andra sällskapsdjur.

Enligt utredningen ska personer som har fyllt 65 år vid beskattningsårets ingång omfattas av det särskilda rutavdraget för äldre. Utredningen föreslår att en vidare krets av anhöriga ska ges rätt till rutavdrag för hushållsarbete som är kopplat till äldre personers hushåll vid köp av de särskilda ruttjänsterna för äldre. Anhörigkretsen ska följa den krets av närstående som definieras i inkomstskattelagen (1999:1229), som omfattar bland annat barnbarn och syskon. Vidare föreslås att när en anhörig köper rutarbete till en äldre närstående ska utförarens begäran om utbetalning innehålla uppgifter om närståendes personuppgifter samt släktskap mellan anhörig och den äldre närstående.

Utredningens bedömning

Utredningen har haft i uppdrag att analysera behovet och lämpligheten av en särskild utvidgning av rutavdraget för äldre. Oavsett vad utredningen kommer fram till vad gäller lämpligheten av en sådan ordning, ska ett lagförslag om en särskild ordning för rutavdrag för äldre lämnas.

Utredningen har tagit fram ett förslag som de anser bäst svarar upp mot äldre personers efterfrågan på ytterligare ruttjänster, och dessutom är mest lämpligt att införa utifrån utredningens principiella överväganden. De tjänster som utredningen föreslår förväntas bli efterfrågade av äldre, men inte i högre grad än de tjänster som idag ger rätt till rutavdrag. Utredningen bedömer att effekterna av förslagen bli begränsade men ändå svagt positiva för både äldre och anhöriga. Förslagen antas vidare innebära små, positiva samhällsekonomiska effekter.

Utredningen påpekar att rutavdrag i dag ges för samma slags tjänster som kommunerna enligt socialtjänstlagen är skyldiga att tillhandahålla äldre genom olika insatser, stöd och hjälp. Dessutom erbjuder vissa kommuner servicetjänster åt äldre enligt lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter som kan likna sådant arbete som kan köpas som rutarbete. Rutavdragssystemet omfattar däremot inte arbeten som staten, en kommun eller en region kan lämna ekonomiskt stöd för. Enligt utredningen finns brister i samordningen mellan en sådan ordning och kommunernas ansvar för äldre. Blandningen av olika aktörer som utför olika tjänster åt äldre och villkoren för dessa ger, enligt utredningens mening, redan i dag en otydlighet vad gäller roller och ansvar för äldre personers situation. Ett rutavdrag som är särskilt riktat till äldre personer

skulle kunna göra det ännu otydligare var gränserna för individens respektive kommunens ansvar går.

Den analys som utredningen har gjort visar att det inte finns något uttalat behov av en särskild ordning för rutavdrag för äldre personer. Vidare bedömer utredningen att de sakliga skälen för att skattemässigt göra skillnad mellan äldre och yngre personer i fråga om de föreslagna tjänsterna bedöms som svaga, vilket gör att den föreslagna utvidgningen av rutavdraget kan ifrågasättas utifrån likabehandlingssynpunkt. Sammantaget anser utredningen att det inte vore lämpligt att införa ett särskilt rutavdrag för äldre. Det finns däremot en viss efterfrågan på tjänsterna som utredningen föreslår att rutavdraget ska utvidgas med. Det kan därför finnas anledning att i ett eventuellt lagstiftningsärende överväga om inte utvidgningen borde införas för samtliga enskilda som uppfyller villkoren för rutavdrag enligt gällande bestämmelser.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på förslaget att utvidga rutavdraget med de kompletterande tjänster som nämns i utredningen. En sådan förändring anses ge ökade möjligheter och ytterligare valfrihet för äldre i stadsdelsområdet. Förvaltningen anser att ett utvidgat rutavdrag oberoende av ålder eller enskilda behov minimerar risken för att ruttjänster förväxlas med insatser, stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen.

Förvaltningen ser inte att ett rutavdrag för äldre skulle påverka kommunens åtaganden och skyldigheter gentemot målgruppen. Däremot finns det behov av att öka kunskaperna hos förvaltningens biståndshandläggare kring rutavdragets regelverk, detta för att handläggarna ska kunna avgöra var gränsen för den enskildes respektive kommunens ansvar går gällande de tjänster som föreslås ingå i rutavdrag för äldre och de insatser som kommunen ansvarar för.

Vidare anser förvaltningen att möjligheten för närstående att ansöka om rutavdrag för äldre är positivt då det möjliggör för en anhörig att få avlastning i form av tjänster som denne själv önskar få hjälp med.

Bilagor

1. Remiss från kommunstyrelsen
2. Remiss från Regeringskansliet
3. Rutavdrag för äldre (SOU 2020:52)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Maria Mathiasson Laxvik, Stadsdelsdirektör	2020-10-28
Karin Bülow, Avdelningschef	2020-10-28